„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године $17^1/_2$ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћасе по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 86. У Новоме Саду у петак 6. (18.) јуна 1880. ГОДИНА XV.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ“.

Петроград, 4. јуна. Босанско-херцеговачки меморандум предан Гледстону.

Београд, 5. јуна. Министарство обновљено: Радивој унутрашњих, Владимир финансије, Алимпије просвете, Јоца Авакумовић правде, Здравковић грађевине.

Загреб, 5. јуна. Јуче и данас расправа финансијске нагодбе. Против говорили: Војновић, Врбанић, Ђорђевић и Рукавина; за: Кушевић и Вушчић. Сутра наставак. — Питање мађарског језика поводом давидове окружнице још се претреса по конференцијама, али ће свакако и пред сабор доћи.

Будапешта, 5. јуна. У јучерашњој седници енглеског парламента примљен предлог Куртнеја, да влада употреби згодну прилику, те препоручи осталим силама опште обезоружање. — Порта одговорила јуче на ноту сила. Слаже се са медијацијом велесила у грчком питању, али перхорескује евентуалне фердиктне закључке; допушта уступке Грчкој према Тесалији, никако парче према Епиру. — Понашање Аустрије на конференцији до сад резервно.

КОНФЕРЕНЦИЈА И КОНСТЕЛАЦИЈА.

У Берлину почиње конференција посланика сигнатарних сила седнице без Турске, да грчко погранично питање реши, а као што неки додају, и да размирицу о црногорској граници, и у обште неизвршене тачке берлинског уговора, нарочито питање о изведењу реформа у Турској у обште, у Јерменској особено у претрес узме. Грчко је питање свакако на дневноме, и то у првоме реду. У том погледу вели се, да ће конференција само начела и главне тачке утврдити, за тим техничку комисију одредити, која ће на лицу места план направити, и поднети конференцији, која би се под јесен на ново састала.

Зајиста би чудно било, кад конференција не би предузела и погранично питање црногорско. На размеђу црногорско-арнаутском стоје две војске утаборене, и ако се Арнаути повлачити и разилазити почели, ипак држе згодна места, и прва пушка ма с које стране изазвала би не само бој Црне Горе са арнаутском лигом, него у последицама и рат с Турском. Ту би дакле пре свега ваљало дати „цевапа кавзи“.

Као што је Француска учинила по Грчку повољан предлог да се нова граница Грчке тако прошири, да и Јанина у њу падне, тако се и то гласа, да енгл. велесила предлаже, да се Црној Гори у накнаду за Гусиље и Плаву, и потоњи Туза и околине му, даде простор до Скадарског језера, и Дулцињ.

Но на на последку се разноси и тај глас, који смо у предпоследњем броју из Петрограда телеграфски добили, да су Босанци и Херцеговци Гледстону поднели споменицу.

Од кога је та споменица и каквог је садржаја, то још незнамо, но сва је прилика, да је од хришћана, нарочито од Србаља у Босни и Херцеговини.

Заиста је за чудо, да се о Босни и Херцеговини не само у дипломацији, него и у преси, па још и у славенској преси заћутало, и да и сама српска, особито она преса, која у томе има слободније руке, и значајнијег гласа, тек кадкад и то „смерно“ свој глас чути даје, и то више у погледу управе, него њиног међународног, и односно државоправног положаја.

Но све и кад још не би било време, да се покрене питање о будућем међународном и државоправном положају Босне и Херцеговине, које су примирене, то би се и пак могло и требало повести, па и до европске конференције протурити питање о реформама у Босни-Херцеговини. Нико неће порећи, да се пацификација не састоји у самом одржавању унутрашњег мира и реда полицијом и са бајонетима залеђима, него у првом реду у повољном и задовољавајућем уређењу они односаја, који су управо били извор устанку, и остају квасац немиру духова и незадовољству. У животном питању хришћана и једне и друге вере, па и масе сами мухамеданаца није учињено ни корака напред, шта више натраг, јер сад може изтеривати не само десетина, него и третина млого строжије, него што су Турци, односно бегови и аге одпре то могли, хтели, или — смели.

Допуштамо, да би решење и уређење тога питања било скопчано с трошком, и то са знаменитим трошком, јер као што је другде, тако би и у тој још сиромашној земљи морала државна власт у виду неког саразмерног предујма правични одкуп народу олакшати.

Увиђамо и то, да је то за нашу монархију ризично у овом међународно с једне, државоправно с друге стране неизвесном стању и положају Босне-Херцеговине, јер би могла те и друге за сваковрсне реформе потребне инвестиције, своте уложити, па после можда без накнаде Босну Херцеговину напустити. Али све кад се не би и у међународном животу применити могло начело приватнога права, да се „bona fide“, и сугласом Европе овлашћеном поседнику обште и јавне инвестиције накнадити морају, то из тога и пак не би следовало, и требало изводити, да се скрштеним или боље рећи оружаним рукама гледи: како раја и сад пишти у процепу, него да се иницијативом саме монархије наше, која је, и кад је мандат и терет „пацификације“ и „управе“, а то ће рећи „пацификације духова“, на себе примила, изнесе пред конференцију питање о гаранцији инвестиција, односно о томе: да евентуално, кад би Босна-Херцеговина остављена била, накнада ни с које стране не буде спорна. У таком случају можда би конференција одредила и међународну комисију за контролу улога, али би и та комисија добила свој мандат из исти руку из који и ова монархија, и на земљишту, које је и онако некако међународно, не би то зазорно било.

Бацимо сад један поглед на констелацију европски сила, под којом се конференција састала.

Двоје је јасно: једно, да Енглезка и Француска иду заједно, или бар напоред; Француска је истакла грчко питање у правцу поспешном по Грчку, а Енглеска је то приватила. У црногорском питању је Енглеска покренула предлог Црној Гори поспешнији, и Француска га приваћа. И у питањима унутрашње реформе у евр. Турској, Малој Азији, а особито Јерменској обе западне велесиле прилично са слажу. Немачка и Аустро-Угарска су начелно противне свачему, што сматрају као даље ослабљење Турске, што може изићи на ојачење славенски народа на истоку. Бечки и пештански листови, а особито обе „Пресе“ и „Пестер Лојд“ непрестано дувају у тај рог. За чудо је и покор, да немачко-мађарска преса монархије, у којој је половина Славена, има образа на сав глас трубити, да се с једне стране интереси славенски народа на истоку потисну, с друге пак стране да се романско и јелинско племе подпомаже и подиже као неки бедем противу источни Славена.

Две велесиле: Русија и Италија сад се некако резервишу. Наиме што се Русије тиче, још није јасно, да ли Русија пушта Гледстона и Енглезку напред, изпред себе, да покреће иницијативу, а она да у интересу ма и поступног коначног ослобођења источни народа, а нарочито Славена игра повлађујућу, и као оно Немачка на првом берлинском конгресу, пресуђујућу улогу, или на то иде, да обрт у Енглезкој, већ и због ривалности, супарништва са Енглезком у Азији, а и на истоку, употреби на обновлење савеза са Немачком, на што би не само поновљена владалачка свеза, него и посета Горчаковљева Бизмарку слутила. У таком би случају Русија — која би у пријатељском односају, да нерекнемо у свези са Енглезком, и већ тиме и са Французком, ако не и видљиво, али стварно, прву, пресудну улогу, бар спрам истока играла, спала на улогу у сваком погледу друге врсте, јер би Немачка са Аустро-Угарском у свези имала превлађујућу улогу. У овом би случају Русија опет се вратила на пут династични, и односно не само унутра, него и с поља конзервативни интереса, и скренула би с пута, који води препорођају истока, а посредно и саме Русије, и може се рећи Евроое. Но тај „релапсус“, то падање у стару болест, неће, неможе дуго трајати, и ако се само Енглезка крепко заузме за источне народе, руска дипломација ако не од стида, оно од — народа руског не ће моћи заостати — за Енглезком.

Италија и то и радикално-либерална, и „иридентна“, показала је у арнаутско-црногорској размирици своју — врашку копиту. Видело се, да у Талијанима још има крви Махијавела, Јулија II. и Сфорце. Но фатална, кобна опрека њена са Аустријом, и савез ове са Немачком, — да обзире спрам Француске с једне, спрам Русије с друге стране и не спомињемо, — одбијају је свакако од славофобског савеза средишње Европе на ону страну, која ће бити пријатељска, или бар не непријатељска источним Славенима.

То је констелација,

Но поред свега тога, што је констелација згоднија, ипак кад се узме, да и Енглеска — које због трајући заплета у средњој Азији, које због унутрашњи партајни односаја, и то у самој владајућој странци, и можда поглавито због резерве и видљиве, или привидне „инклинације“ (нагињања) Русије двоје-можда и поновљеном тројецарском савезу, — корак по корак узмиче, или се „хамлетски“ предомишља — то треба поред све згоднije међународне констелације да међу источним народима у обште, међу српским и бугарским особито наступе искренији, пријазнији односаји, него што су од пре, и за време самог источног рата били, и да међу народима на истоку међусобно поверење, међу државама и владама савез, међу обојима слога у живот ступи. То би „конференцији“, и у обште бар оним велесилама, које су пријатељи, свакако не непријатељи, „импулза“ у њиној иницијативи, и полета у извршењу дало.

Романија није хтела у рат, кад су Србија и Црна Гора до колена у крви биле. Грчка није хтела ни онда, кад је и Русија заратила, и до Цариграда дошла. Да није тако било, не би онако дошле у Берлин, ни онако прошле на берлинској конференцији.

Но на жалост видимо, да се опет заподевају зађевице међу њима, међу Романијом и Бугарском с једне, Србијом и Бугарском с друге, Грчке према свима с треће стране, и то да би око чега, него понајвише око парчади земље, које су таман доста, да на тај начин свима постану — гроб.

И то је — не констелација Европе — због чега зебемо. Међусобна констелација источни народа још није на висини заједничког јим задатка. Није далеко одмакла од добе преосвојења турског. У то се и уздају непријатељи источни Славена, и лукави пријатељи Грка и Романа.

И опет и Романија и Грчка траже код дипломације оно, што би се сигурније постигло слогом источни народа. Источни народи и државице само би међусобном слогом могли жељама и тежњама својим пред Евроцом успешног израза дати, и важности придобити.

Но то је тема, на коју ћемо засебно доћи — морати. =

Источно питање и промена владе у Енглеској.

Под отим насловом доноси прашка „Политика“ низ чланака, који су потекли из вешта пера. Изостављајући први чланак, који говори у обште о одношају Јевропе према истоку, доносимо у целини други, који гласи:

Чудна је то коб, да се Аустрија одвећ често даје изненадити од најважнијих догађаја и да онда не уме да се нађе. То је отуд, што у Аустрији никад немају обележена програма ни за унутрашњу, ни за спољашњу политику, него политику „од случаја до случаја“ тако далеко терају, да у најважнијим политичким питањима политику од данас до сутра терају. Таки су исти и у великом источном питању.

Промена владе у Енглеској Аустрију је „преко јего“ изненадила. Бечки кругови у право су се пренеразили од победе Гледстона и либералаца. Сав измајсторисани систем источне политике, као што га је гроф Андраши инаугурисао — пун противусловља на сваком кораку — буде без трага напуштен. Све оне лепе ствари: о понижењу Русије, о надмоћном положају на балканском полуотоку, о одржању Турске и једновременој еманципацији хришћанских народа, лепи идејал гр. Андрашија, „република с великим војводом на челу“, тј. одржање Турске с еманципацијом хришћанских народа — све те лепе ствари разбише се као дим испред гласа о победи гледстоновој и либералној у Енглеској.

Промена владе у Енглеској донела је Аустрији грдно разуверење, да је она претпоставка гр. Андрашија: да цела Јевропа протежира Аустрију према истоку — грдна заблуда. Заблуди у тој претпоставци дала је повода моментана констелација на берлинском конгресу. Перфидним држањем Немачке на берлинском конгресу није била само Русија изненађена, него и све остале силе. Према том изненадном држању Немачке спрећу Русије није се могла ситуација на берлинском конгресу разбистрити. Ни Француска, ни Италија, ни Енглеска нису могле према источном питању заузети положај, који им пристоји. Гр. Андраши пак узме потискивање Аустрије од Немачке према истоку као жељу „Јевропе“.

Баш о томе није се требало варати, какав положај Енглеска према Аустрији на балканском полуотоку заузима. Енглеска је истина могла имати политичка разлога, да с Аустријом до неке извесне границе против Русије иде, али и под самим Биконсфилдом није могла Енглеска у трговачко-политичком погледу бити пријатељица Аустрије на балканском полуотоку. Погрешка је, мислити, да либерална странка у Енглеској својим положајем према Аустрији заступа само партајски интерес; она на против заступа општи енглески интерес. Аустрија је једини могући конкуренат Енглеске на балканском полуотоку. Кад би од Солуна било железнице, Подунавље и Посавље било би најбољи трг за енглеске фабрикате. Но кад би те земље биле у рукама Аустрије, онда би биле изгубљене за прођу енглеске робе или, ако ништа друго, а оно би та прођа имала да надвлада разне потешкоће.

Баш средњи трговачки сталеж у Енглеској спекулише већ одавна на те земље. Енглеске насеобине, велики прекоморски трговци предалеко су, захтевају велике главнице и могу бити употребљени само од великих енглеских извозача. Но балканска је област ближе, јефтини водени пут до Солупа и одатле оно парче железнице до плодних подунавских и посавских земаља отворио би, куповањем јефтиних фабриката, прођу и мањим енглеским капиталима.

Ми мислимо, да су то и човекољубиви разлози били, који су у јавном мишљењу у Енглеској створили обрт у корист хришћанско-словенских народа, али главни узрок биће и пак у трговачко-политичком интересу Енглеске. И о томе није требао ни један аустријски државник да се вара. Врло сумњиво држање Енглеске још за биконсфилдова кабинета у српском железничком и трговачком питању свакоме је могло предочити енглеске намере. Аустријски државници морају на послетку с чињеницом рачунати, да је Енглеска у трговачко-политичком погледу највећа непријатељица Аустрији на балканском полуотоку.

А шта је с „најбољим пријатељем“ Аустрије на политичком пољу, с Немачком?

Одступ Андрашија са политичке позорнице са свим је театрално инсценисан бисмарковом посетом у Бечу. Андраши одступа — вели се — али интимно пријатељство, „савез“ с Немачком остаје. Но од како се у Енглеској влада променила, Немачка се труди, да опет задобије „старо пријатељство“ Русије. У Берлину опет хоће да се сете, да су интереси Немачке и Русије на горњем и доњем Дунаву истоветни. Али за Русију се и Француска отима, и ту Бисмарк уверава, да он с чланком: „Рат на прагу“ није имао никаквих нападачких намера спрећу Француске!

Како ће сад Аустрији бити око срца, ако зареди, па се сети свију оних, које гр. Андраши у доба берлинског конгреса као пријатеље аустријске (не изузевши ни саму Италију) означио? Да богме, по његовом схватању могло је бити само једног непријатеља, и то беше Русија, и та омражена Русија требала је „понижена“ да буде. Но шта је сад с отим тобожњим понижењем? Не осећали Аустрија, да је у след резултата андрашијеве источне политике близу осамљеног стања, па не би ли се данас машила оне руке, која јој је за време источне кризе од Сумаракова била пружена?

Но према том спољашњем критичком положају, какво је унутрашње стање у Аустрији? Сасма растројене прилике у „Цис- и Транслитави“ са цело су наличе спољашњег положаја.

Политички преглед.

Сви погледи стета, који прати јавне ствари и светске догађаје, упрти су у овај мах на немачку престоницу, где се састао нов међународни ареопаг, да својим одлукама даде практичке вредности неким одредбама свог продходника, да изнађе начин, како да се исте остваре, да их у дело приведе. **Суплементарна конференција** сила отворена је 4. о. м. у Берлину. До овог часа, док ово пишемо, још нису до нас допрли гласови о већ предузетом раду конференцијином, и за то ћемо да региструјемо само претходне, који јамачно истину казују. Берлински посланици, као заступници дотичних сила на накпадној конференцији, састали су се још 2. јуна, да се претходно разговоре о неким формалним стварима, што се тичу њихова будућег рада, нарочито да реше, у каквом ће одношају технички комисари стојати према конференцији. Вели се, да ти стручни асистенти не ће учествовати у конференцијским расправама, него да ће као стручњаци саветом и разјашњењима бити на руци посланицима, којима су придодани. Стручњаци ти већ су се пре отварања конференције пустили у живе договоре с грчким дипломатима, који су у Берлин послани. Заменик немачког канцелара, кнез Хоенлоје, председавање на конференцији. Још се не зна, хоће ли се радња њена ограничити само па грчко питање. Из тога, што се изреком јавља, како се у посланичким круговима надају, да ће још ове недеље доћи до споразума у црногорском питању, — из тога се даје закључити, да ће се радња конференцијска и ван круга самог грчког питања размаћи. Колико се ситуација у на пред дала предвидети, јавља се, да су Енглеска и Немачка усвојиле француски предлог гледе нових грчких граница и вароши Јањине, а јамачно ће га и остале силе усвојити. Трајање и радња конференције јамачно ће се на две сесије разделити. Прва тешко да ће дуже од 10 дана трајати. У њој ће се, по што буду обављени формални послови, већати о тумачењу 13. записника конгреског и 24. чл. берлинског уговора и установити напутци за техничку комисију, која ће се одмах на лице места послати. По што ће иста комисија јамачно имати 2—3 месеца посла, то ће се друго заседање конференције тек по том наставити. Још се не зна, хоће ли комисија слати своје извештаје конференцији или у право владама.

Међу тим Грци се већ спремају за фактично **изведење конференцијиних одлука**, колико т. ј. до њих буде стојало и колико се њих буду тицале. Дижу војску, да поседну досуђену им област. Поставиће се два војена кора, један код Зејитума, други код Амбракије па артанском заливу. Први је кор одређен, да поседне Тесалију, други Епир. Осим тога посада с острва Крфа подиће се и у Конисполу искрцати, да Јањину поседне. Нема сумње, да ни пут јелинског краља Ђорђа, предузет баш у очи конференције, није на то срачуњен, да јелинску ствар на јевропском западу потпомогне. И он то не чини, само похађајући државнике и владаре, него употребљује прилику, да дође у додир и са јавном штампом, као што сведочи познати његов разговор са сарадником паришког листа „Леја.“ У Лондону га је интервјувисао један сарадник „Њу-Јорк-Хералда,“ и том је приликом краљ Јелина сажалавао, што су на западу онако рђаво обавештени о грчким стварима. Рече, да Грци имају довољно интелигенције и све елементе за материјалан успех, само немају плодоносне земље. С тога му је преко нужно, да задобије новог терена; без тога не да се ни мислити, да благостање може напредовати, ни да се нова животна снага даде пробудити. Јањина је, рече краљ Ђорђе даље, једна средокраћа Јелинства, а у Пирају је био најстарији извор тежње за народном независношћу. Што год Јелини мисле, чему се год надају, — све је то смишљено на тековину новог земљишта. Шта вреди, заврши краљ, имати Јањину, тај драги камен, то се не може довољно пресудити.

„Аугзб. оп. нов.“ доносе врло занимиву студију о **етнографским одношајима у Епиру и Тесалији**, у право, у оним деловима њиховим, што треба да дођу под Грчку, па вели, кад би се у Тесалији по народности повукла граница, Грци би много мању област добили, но што су од искони тражили. Кад се Јањина Грчкој присаједини и граница повуче дуж Калама и Саламбрије, Грчка би поред 295.000 Грка добила још 73.000 душа друге народности (Куцо-Влаха, Арбанаса, Турака). Кад се Куцо-Власи, који живе дуж читавог Пинда до данашње грчке границе, изузму — по што свако регулисање граница мора ићи преко Пинда — онда би граница, која би у новодобивеним областима само грчки живаљ захватала, овако морала ићи: од Превезе долином Луром горе све до краја њезиног (пет немачких миља јужно од Јањине); ту се пруга на исток савија, код Каларита пресеца горњу долину Арте (дакле већ цинцарску област) и преко Пинда иде правце на Трикалу. Одатле иде пруга пет до шест миља дуж Саламбрије, спушта се у долину јужне приречице (Фарзалите), оставља Фарзал на југу, па према северу у луку захвата Воло и Пелијон. Крајња поморска тачка на истоку била би Кардица.

У понедељак требало је француској комори поднети предлог о **општој амнестији**, но није, ствар је опет одложена. Новије вести шта више веле, да влада, погледом на садашњи расположај сената, хоће да се махне иницијативе у питању о помиловању, т. ј. да дотични предлог ни не поднесе, него да се само на то ограничи, да помиловање на што више осуђеника распрострe. О поводу одлагања амнестије вели се, да је кабинет у том питању подељен. Велика већина министара показала се из прва наклоњена тој ствари. Министар унутрашњих, Констан наглашаваше, како је нужно, да иницијатива у тој ствари потекне од владе, а не од коморе и зајамчаваше се лично за јавну сигурност, позивајући се па мудро владање паришког становништва 11. маја и на изборни пад Бланкија. Чувар печата Казо и војени министар Фар беху истог мишљења. Противници доказиваху, да влада не може покренути ствар, која би се могла тумачити као попуштање крајњој фракцији републиканске већине. Како су се ту поделили чланови кабинета, нису се више ни сложили. Но крај свега тог јавља се из Париза, да се из неслоге министара не ће изродити министарска криза.

Из **Србије** имају ове политичке вести: „Пол. Кор.“ јавља, да кнеза Милана на путу у Беч не ће ни један министар пратити, јер за то време биће целокупном министарству поверена највиша државна власт. — Исти лист јавља, да нрај свег тог што је бугарска влада узела па краг познати предлог о натурализацији, међу Србијом и Бугарском влада запето стање. Узрок је том неумерено писање бугарских новина против Србије и њезине владе. — Из Париза јављају, да је француска влада закључила, да Србији даде нов доказ своје наклоности, те је свог дипломатског заступника у Београду подигла на чин опуномоћеног министра. Садашњи француски заступник у Београду, бар. Мишел, стоји већ лично у том чину, но у Београду је био, као и заступници осталих сила, осим Турске, акредитован ка министар-резиденат. Мисли се, да ће јамачно Енглеска и Италија скорим, а на скоро за њима и Аустрија и остале силе, поћи трагом француским и своје заступнике подићи на чин опуномоћених министара.

Из еглеског парламента.

У седници горњег дома енглеског парламента 30. маја питао је

Еарл Кернерон, може ли енглеска влада саопштити, какве је кораке учинила, да се у Јерменској ред поврати и нужди доскочи. Он то не пита за то, да влади неприлике ствара, него из симпатије спрећу јерменских страдалника. За потоња два месеца обнародоване су две плаве књиге и на свакој њиховој страни има извештаја о свирепостима, угњетавању, погаженој обвези и преваренним надама. Од како је рат престао, становништво је још у горем стању. Никаке реформе нису уведене, мере помоћи ради употребљене су само у неколико случајева. Реформе, што су се још пре кратког времена могле остварити, данас не постоје. Но имаде још реформа, с којима се може покушати, да се великој катастрофи стане на пут. Он ће само две од отих да помене, на име нека се наименује хришћанин за гувернера у покрајини, хришћанин, који није војник, и нека му се даде право, да може задржати велик део локалних прихода од покрајине, којом управља. У та два начела спојиће се све добро, које се може очекивати.

Еарл Гренвиљ изјављује, да нема наде, да се стање у земљи може поправити, ако се не уведе нова и боља влада. Он одобрава склоп новог турског кабинета, он мисли, да су комисије постављене, које треба нужду да утоле, но влада енглеска нема званична саопштаја о тој ствари. У тим незгодним приликама енглеска је влада за најбоље држала, да позове остале јевропске силе, да заједно с Енглеском настоје око извршења 61. чл. берлинског уговора.

Марки Сализбери са симпатије спрећу несретних народа у Турској одобрава корак владе, но сумња, хоће ли бити добра ресултата.

Војвода Аргил примећује, да је пређашња влада крива, што у берлинском уговору нема наредбе, која би силама допуштала, да у скупу узму на се извршење уговора — наредбе, коју су Немачка, Русија и Аустрија искале, но коју Енглеска, Француска и Италија нису прихватиле. Но 61. чл. наређује, да силе надзиравају реформе и како свима скупа, тако и свакој појединој даје право мешања. Ако пак има потешкоћа, то је у првом реду за њих крива пређашња енглеска влада, која данас као опозиција својим беседама потешкоће умножава.

После кратке даље дебате, напусти се ствар. — У доњем дому пита

Самуелсон, је ли истина, да је француска флота одједрила у бешички залив.

Чарлс Дилке пориче то. Француска флота сад је, рече, у Пирају, и њему је јављено, да јој није заповеђено, да у бешички залив одједри. — На питање другог члана парламента одговара исти, да је ђенерални гувернер од Источне Румилије поставио комисију, која ће испитати изгреде, што су у Ајидос-Балкану учињени на тамошњем турском становништву. У Комисији су: енглески пуковник Бортвик, који ће као председник фунгирати, два тајника ђенералног гувернера, од којих је један Угрин, а други Бугарин, један официр бугарске народне војске, два Турчина и бургашки прокуратор. Комисија ће данас (30. маја) почети свој посао.

Извештај одбора ванредне народне скупштине о железничкој конвенцији.

(Свршетак.)

Изјављена је овом приликом примедба, противу оне одредбе у члану 17. којом се допушта свака олакшица у корист трговине „сагласно са законима који у дотичној земљи постоје.“ Истакла се у одбору мисао: да се ова одредба не окрене противу извоза и провоза наших сировина и стоке.

После свестраног разлагања дошло се до уверења, да је она одредба истоветна с одредбама овакве врсте код свију железничких уговора. — Она сама налази свога основа у суверенству сваке самосталне земље.

Свака држава има право и дужност да заштити јавно здравље и јавну безбедност.

Оваква заштићавања не врше само снажнији према слабијима, него и обратно. Забрана увоза стоке у Аустро-Угарску не постоји само противу Србије: та се забрана распростире и противу Русије и Румуније, па и велике државе ограђују се једна од других из сапитарних разлога. То не може друкчије ни да буде.

На овај начин објашњене су оне примедбе које су из почетка изјављене биле.

Код члана 20-ог дао је председник министарског савета, министар иностраних дела, објашњење

ЛИСТАК.

ИЗ НОВОГА САДА У КАМЕНИЦУ.

Путописна цртица.

(Наши тротоари. — Наша железница. — Локалне лађе „Каменица“ и „Нимфа“.)

Дакле свршено је! Христић и Хајмерле потврдили су уговор о железници будапештанско-београдској и по томе Нови Сад добија извесно железницу. Један мој пријатељ Мађар држао је све до ономадне да ће нова железница ићи из угарске престонице у српску престоницу преко Темерина а не преко Новог Сада; јер је Темерин насељен чистим овејаним Мађарима. Сад се он разуверио, ал тако је то кад се уговор потврђује у Бечу а не у Пешти!

Како сам читао у „Застави“ да је потврђен уговор, одмах сам отпочео по своме обичају да градим планове. Протукао сам се сретно кроз Дунавску улицу запињући час по о котарице, виле, шафоље, лесе и друту робу што запрема половину тротоара — и радовао сам се што ће се скоро почети метати тротоар и по ћурчијској улици. Како ли ће то дивно изгледати, када "Задруга“ запреми полак тротоара банкнотама и „векслама“, апатека медецинским флашама и прашковима, ћурчије бундама и опаклијама, сланинари шункама и сланином, гимназија књигама и ђацима, кречари кречом, брашнари воденичарским каменем. Кажем вам, то ће тек бити право уживање. Док добијемо свуда тротоаре — не ћемо више ни ми који не тргујемо живети по кућама. Све ће то изаћи на тротоар, ту ћемо спавати, ручати, умивати се, чешљати се — та за бога ко нам може шта и замерити! Полиција? Ба! — каква полиција? Где је полиција? Ономадне ми је причао један пријатељ како жали, што није претрпео славну смрт на тротоару. Око поноћи возио се један конфортабл тротоаром тик са шаке поред кућа и да нису вешти зидари направили по кућама капије, би мој замишљени пријатељ погинуо. У поноћи погинути на тротоару главне пијаце прегажен конфортаблом — та ко би и желео себи славнију смрт. Али можда ће славна полиција приметити: молим а шта тражи солидан човек у поноћи на тротоару? — Па изишао да тражи баш полицију — али она је по својим органима подупрла римску цркву и спава блажени санак, из кога је не би пробудила ни Јерихонска труба а камо ли звиждоља контролора а још мање лупа кола што грме тротоаром..

У тим мислима дошао сам на дунавски мост. Кад год погледим ону чатрљу на сред Дунава, где инцинири буше Дуваву табан — а ја се једим. Та какво је то неповерење? Зар Дунав није у стању одржати на себи и жељезнички мост? Шта већ толико чепркају по њему! Хе нема ти више славнога Рада неимара. Оборио би ти он дрвље и камење — и док би си треснуо, мост би био готов. Модерни грађевинари су и сувише пипави. До душе и за овај посао треба добра порција филозофскога стрпљења и ја већ гледам у сваком надничару малога Сократа и дивим се стрпљењу његовом којим окреће оно велико свердло да избуши па дну Дунаву — шаку песка.

Ништа ми не смета да створим на тој шаци песка већ цео мост и то жељезнички — ergo сав од пете до главе од жељеза. По њему већ јури локомотива. А куда тако? Неки иду у Београд на позоришну представу. Тамо ће и вечерати па ће ипак пре поноћи лећи у Н. Саду у свој кревет. Сутра ће код своје куће уживати, али боље рећи „фруштуковати“ — у Суботици ће мало „габловати“ а у Пешти слатко ручати — до два сахата ће у Пешти посвршавати свој посао, па ће још за рана ратити се опет нашем Тоши на пиво, или Лази на вечеру или у „читаоницу“ на концерат. Педесет миља што леже између Пеште и Београда (нека ме инцинири извине ако је која мање) биће нам „шувикс.“

Жељезница је културно средство — за њоме иде узастопце култура и — Чивути. Ала се времена мењају! Пре шесет година била је у нас још „код три сикире“ поучева жица, иза које нису смели наши Чивути у варош. Ко памти данас још ту жицу? Мој пријатељ и „браца“ Пера једва ако је се сећа као кроз сан. Сад је доба еманципованља. Жица је пала, спало је још много што шта друго, а ми сада имамо срећу видети нашу јеврејску браћу дуж целе наше пијаце. И што култура већма напредује, бићемо и ми још сретнији. Док се повуку место оне хисторијске жице културне шипе жељезнице — стојаћемо у директној свези с Галицијом. Израиљ ће нагрнути овамо, не што је нама добро, него што ће њему бити боље — јер ће бити ближе обетованој земљи Канаану. После десетак хиљада година ископаће геолози једну чутуру, славину, лонац два белила, једне окамењене гајде и „многаја лета“ осмога гласа, па ће по томе знати, да је овде у Бачкој, у Н. Саду живео некада интересантан народ, кога историја помиње да се звао Србима.

Али куд сам се ја денуо? Живи бога хвале! Али сваки живи тужи се данас, да је тешко живити. Ето на прилику како је само лебац скуп. И доиста је чудо кад је лебац тако скуп, за што свет не живи од земичака?

Кога год попадну таке тужне мисли као што су попале сто њене — томе је преки лек да се одвезе с места у дивну Фрушку у убаву Каменицу.

Спустих се поред грдне тополе што осењава св. Јована Непомука и гле ко је то? Та то је наш стари познаник — локални пароброд „Каменица“ врсного Србина Стевана Мирковића из Каменице, заслужнога обновитеља локалне пловидбе између Н. Сада и Каменице.

У мислима ми изађе пред очи читава историја те локалне пловидбе из новијега доба. Хоћете да вам је испричам. Дакле чујте.

В начаље бје између Н. Сада и Каменице не тама, али бје сама чиста вода. И вода роди жељу да се по њојзи возимо, и жеља роди чун и шикљу, шикља та роди чамац и чамац роди дерегљу. И видје човек да је дерегља ствар која цури и запљускава се. И роди се петиција грађана новосадских и из околине, којом мољаху дунавско паробродско друштво да броди лађом између Н. Сада и Каменице. Иза тога наста дуго ћутање док се од једном не појави као шарна зора са истока, румени капетан Частник са његовим коританцем бродом, кога народ прозва „ћиром.“ Песма додуше пева: „ћај ћиром седи с миром!“ али „ћира“ није имао мира, јер оде у Босну поносну, оде па тамо и остаде. И настаде опет између Н. Сада и Каменице мучно доба народног пешачења и господскога вожења. У зло доба паде дунавском друштву сретна мисао на ум, да нам пошље за локалну пловидбу брундузију зовому „Штауф“. Али и он би и прође — и кад настаде лане весело доба бербе у Фрушкој — а то нема никога, ко би веселе госте возио у Фрушку. И опет наста доба мучне шкрипе ђонова и осовине — док нам у тој већој муци нашој не прискочи у помоћ наш Мирковић са бродом за нужду „Дравом.“ И поможе нам и беше нам добар за време, кад нам највише требаше. Душа ваља, обећа нам наш Мирковић, да се гора неће још љуцки ни заодети листом и хладом, а он ће нам створити угодан брод по жељи и потреби нашој.

И ми чекасмо и ето дочекасмо покрштену „Драву“ — брод „Каменицу“ да се вијне Дунавом као лабуд тихим језером.

Обрадовах му се и ја — а самном још 200 друга све самих овејаних Срба и укрцасмо се у брод „Каменицу“. Србин капе-

следећем: Влада аустро-угарска је изјављивала жељу и првом нашем пуномоћнику, који је био послан у Беч да сазна шта намерава да тражи Аустро-Угарска односно конвенције железничке од нас, и другом нашем пуномоћнику, који је послат, да закључи ову конвенцију, да направимо између нас, т. ј. између Аустро-Угарске и Србије, један протокол, у коме би се одредила надлежност оне мешовите комисије, која се спомиње у берлинској конвенцији од 26. јуна 1878. године.

У исто време изјавила је влада аустро-угарска жељу: да ако се Бугарска и Турска не склоне да уђу у ту мешовиту комисију, нас двоје тј. Аустро-Угарска и Србија саставимо комисију за коју би вредела надлежност предвиђена предложеним протоколом. Влада није могла усвојити овај предлог, но је захтевала, да сва радња око овога питања буде саобразна берлинској конвенцији. Није пристала ни на други предлог односно састављања комисије од два члана: нашег и аустро-угарског. На ово није пристала с тога: што не одговара одредбама берлинске конвенције, која не познаје никакву комисију од два члана, него зна само за комисију од четири члана, од којих би по један био одређен од Аустро-Угарске, Србије, Бугарске и Турске. Комисија из које би била искључена два члана не би била саобразна берлинској конвенцији.

Наша влада је захтевала, да се оно што се из тога протокола могло усвојити стави у ову конвенцију, а то садржава одредба каква је ушла у члан 20. а на име: да ће се обе влада старати, да се мешовита комисија од четири државе сазове.

Одбор је нашао, да је такав корак био у нашем интересу, јер за нас је боље што има више чланова у комисији, који имају по самој природи ствари да заступају интересе сличне онима које нама ваља заступати.

Закључни протокол.

Да би се разјаснио значај овог протокола, објашњавао га је одбору г. министар председник. Он је показао, да је овај протокол био потребан да би се објаснила и допунила конвенција. Овај протокол је саставни део конвенције и у своме значењу и вредности има исту силу као и конвенција.

Прва тачка овог протокола садржава питање: којим правцем ће ићи пруга аустро-угарска, јер смо могли имати зебњу, да опредељај члана 2. конвенције Аустро-Угарска не експлоатише за свој рачун давши прузи Земун-Пешта онакви правац какав не би годио интересима светског саобраћаја, па по томе ни интересима наше железнице. Закључним протоколом отклоњена је та зебња и ми смо обезбеђени у нашим интересима. Јер за нас је свеједно: хоће ли савезна пруга мађарска ићи правце из Земуна у Пешту или ће се везати липија кикиндска или сегединска. У првом случају добијамо најкраћи пут до Пеште, а у другом добијамо незнатно дужи, но такав, који доводи у додир нашу пругу с другим пругама, као што је ердељска. Остале тачке закључног протокола а имено оне о свези с бугарском линијом и о подизању огранка наше пруге од Ниша до бугарске границе, објашњене су и овом приликом одбору у ономе смислу, како је објашњавано при претресу чланова 2. и 3. ове конвенције.

На послетку осигурано је у протоколу закључном да ће не само претходити споразум између Србије и Угарске о грађењу моста, као што је предвиђено у члану 6. него је још утврђено да ће и при самој лицитацији комисар српски суделовати а не присуствовати, као што је најпре нашим пуномоћницима предлагано.

Пошто је на овакав начин свршен претрес конвенције у одбору, објашњавана је иста у целости.

При овоме раду одбор је дошао до уверења, да су сва питања, која састављају садржину ове конвенције, расправљена па такав начин да су интереси Србије подпуно сачувани. И само питање о свези с Турском, које се из обзира на друге интересе наше земље морало формално оставити нерасправљено, има тако јаких изгледа на повољно решење да не оставља никаквог разумног основа зебњи и страховању.

С тога је одбор, с 26 протуву једног гласа[1]) који се уздржао, нашао и има част предложити народној скупштини, да изволи ову конвенцију усвојити.

У Крагујевцу 20. маја 1880.

Председник одбора
Ј. Пр. Стевановић с. р.

Известиоци
Вук. Петровић с. р.
Димитрије Стојановић с. р.

Чланови одбора
Мих. Н. Терзибашић с. р., Никола Радовановић с. р., Светозар Карапешић с. р., М. П. Блазнавац с. р., Јосиф Марковић с. р., М. Спасић с. р., Ил. Стојановић с. р., А. М. Ковачевић с. р., Радован Милошевић с. р., Коста Црногорац с. р., Димитрије Миловановић с. р., Цека Крстић с. р., Ранђел Маринковић с. р., Илија Живковић с. р., А. Петковић Мијалко Раденковић с. р., Груја Гавриловић с. р., Светозар Милојевић с. р., К. Алковић с. р., Рака П. Кукић с. р., Ф. Вшетечки с. р. Ј. Бошковић с. р., Др. Ж. Петровић с. р.

[1]) Марка Лазаревића.

ДОПИСИ.

Котор, 24. маја. Као што вам је познато, 10. јануара о. г. влада је затворила нашу славенску читаоницу. Зашто је затворила, то вам је познато. После затвора учинили смо уток на министарство у Бечу против одлуке овдашње политичне власти и намјестништва задарског, пак пошто су 4½ мјесеца држали наш уток, добили смо тек сада под 22. маја противно решење и од министарства. Дакле друштво је коначно распуштено.

Ми сад уређујемо и прикупљамо ново друштво, које ће се звати „Српска читаоница". Нови штатут готов је и већ предат овдашњој политичној власти, да даље пошаље старијој власти на одобрење.

Што буде било даље, јавићемо. Тек само ваља да знате како и ми овде страдавамо од денунцијације оне наше браће, којој и по Босни и Херцеговини боде очи све, што се српско назива, а бога ми кад нам за толико вијекова разне силе не могоше сатрти наше име и језик српски, којим се светињама сваки Бокеж, ходећи и бродећи широм бијелога свијета, дичи и поноси, још ће мање моћи данас издишућа немоћ у пакости својој да нам нахуди. Ваља само да смо сложни у лијепој српској свијести, која нас је вазда чувала и бранила од сваке напасти, што облаком долазе и — пролазе.

Из сусједних крајева Црне Горе чујемо, да је оскудица у народу велика, јер нов хљеб још није приспио, а општински народни кош, који са храном беше на Мојској луци, испражњен је већ пре двије недеље. У цијелој питомој Зети, нарочито у Бјелопавлићима, хоће летина добро да прихвати, јер ће у тим крајевима питомијем јамачно бити нова хљеба о Тројици (Духовима.)

Војинић, на Спасов-дан. (Слава црквена и вборнародни. Карактеристика хрвацке препарандије. Равно.) Поводом наше црквене славе дошло је народа из околније крајева, па богме и из нашега Карловца дођоше браћа на славу нашу. Како је глад и потреба притиснула народ, скоро ја неби помислити могао, да ће наш вбор овако виђен бити. Али познаје се на народу црна невоља. И то не само од једне гледи, него и друга види се коб. Ево да изнесем на сриједу како сретају Срби разглашено „утјеловлење" крајине:

Што мушкога спола то је већином посједало по тратини па свако је замишљено и изгледа сјетно и неповјерљиво... Прођох од дружине до дружине и сваки ми хладно и кратко одговараше на моје питање. А када упитах: да зашто не иду у цркву, служба је одпочела, а оно добих одговора „.... Турци су спаљивали цркве и народ у цркви.... стражили смо дуго кордун... сада ваља да станемо на стражу за нашу светињу и нејач... Наша су дјеца и жене у цркви ... Бог ће нами опростити... Добру се не надамо..."

А када ја у цркву али је збиља тако. Неколико старца, већи број жена и дјеце то је сва слава. — Три свештеника служише, а дјеца школска пјевају дивно св. литургију. Ово ми се је допало. Под крај млад свештеник изговори честиту беседу. Лијепо стајаше младоме попи како избрајаше на прсте православну науку, а пословицом српском то исто понављаше. Па и на домаће послове жураше, а небригу, љеност, и расипкуће баш оштро кораше. Но лијеп му бијаше свршетак, мислим да сам упамтио добро ове ријечи његове „.... Па реци народе, реци брате самном: Србин сам ја Србин да... И ти српска кћери реци: Српкиња сам ја, ко није знао нека сада зна...."

Уз то знате, да би мени још више угодило да сам видио како се колач сијече. Али тога обичаја о црквеној слави овђе нема. А како ми казују нема овђе богме још ни ускршњега колача, што је барем у књизи црквеној прописано, зове се мислим „Артосъ."

Да! бога ми, овај је народ потурен далеко иза божије леђа поред све хвалисане „просвјете" наших „сијонских" културтрегера... Аратос!

Па слична ми се прилика даде да вам коју речем и о хрвацкој препарандији. Чујте! Поведе се ријеч о Николи Бојевићу, и ту се десише два одлична препаранда загребачка. Овај пита свога колегу: „Знаш ти ко је Никола Бојевић?" Онај опет тако пита свога питача, па обадвојица слегоше раменима када дознадоше, да је Никола Бојевић за дуга вијека свога красио дивном својом пјесмом српске и хрвацке јавне листове, и стајао на стражи за свету нашу народност у Горњој Крајини баш у оно глуво вријеме, када је гвоздена стража на народном гробу рахат била...

Елем: тако је у томе Загребу...

Него што ви ваљда незнате, ево да кажем. Старац хваљаше се како је лијепо летина сва понијела. Незнам од куда је тај човјек, као да је с кордуна неђе око Цетиња (хрвацкога Крунигада). Вели старац: „Дај боже само да сретно у руке дође, да божје време не увме... Ето казују богме, да по — Безјачкој страва се божија пери и, да лед све потуче." — Ово је за моје земљописно знање права загонетка била. Па припитаћу ја старца: дај реци добар човјече, куда тај лед бије? Где је та твоја безјачка? Ја управ незнам. На то ће старац мени: „Ма безјачка знаш чоче, то је тамо у паорији."

Но! ту сам научио више од тога старца, него што сам и када помислити могао... Па уведох у памет споменути случај о препарандији и овај старчев земљопис, те могах правити дуге и широке конклузије о толиком надимању великих Хрвата и њиховој култури по Босни и већ доље по Срему... Само ми некако чудно изгледаше наши добри војинићани, који још зебу за своју светињу и нејач, те остају на опреву пред својом црквом, а да би од кога ни по јада мога; него од тије хиљадињак „мужа"...

Ове су моје примједбе на фотографисане појаве можда сувише и смјеле, јер Хрвати спрежу обично са јачим да погазе нејач..., те могу војинићани право имати. — Али мени се је допало одушевлење у српској омладини, која одјева баш како ваља... „Српска мајка Србина родила..." Па „Онамо, онамо..." И с тијем да сте ми у повољном здрављу. С богом!

НОВИЈЕ.

— Из Цариграда јављају, да су Осман и Муктар паша предложили, да се Црној Гори Плаво и Гусиње накнади земљиштем у Херцеговини. Аустро-угарски заступник, гр. Дупски, енерђички протестовао против тог.

— Старој „Преси" јављају из Цариграда, да је арбанашка депутација Гешеву предала споменицу, у којој моле за интегритет албанских области. Међу члановима депутације налази се неки Томаш, који је још у потње време око Војнице предводио повелику чету хајдука.

— Са берлинске конференције имају ове вести „П. Л". од 3. јуна:

У претходном договору пословника означен је јуче пословни програм накнадне конференције. Прво ће се говорити о будућој грчкој граници, а за тим упачити упутци за техничку комисију. Бисмарк није могао председавати, јер за кратко време одлази из Берлина; није се могао ни тога примити, да конференцију отвори, јер Немачка би онда имала два заступника. Хоенлоје ће сутра конференцију поздравити и прочитати програм. После седнице је обед код Бисмарка, прекосутра код цара. У петак је друга, у понедељак трећа седница. Све су силе склоне, да се Јањина Грчкој уступи. Аустро-Угарска држи се у резерви. Хајмерле стоји на становишту, да је берлински уговор за Турску, а не против ње закључен. Сабуров долази амо из Петрограда тек сутра. У седницама техничке комисије одлучује већина држава.

У дипломатским круговима немају вере, да ће се у пракси конференцијске одлуке моћи извршити. Развидело се и докучило се, да ће Аустро-Угарска истина учествовати у расправама и одлукама, али не ће ништа да зна за извршење одлука. Италија би се примила те мисије, али иште подужи рок окупације, а то не може бити.

Порта се пасивно влада. Ако конференција закључи у смислу медијације, Порта ће си задржати право, да поведе дискусију о посредничким предлозима; ако усхтедну на конференцији да растумаче 13. записник, она ће томе приговорити, да без ње, као силе потписнице, таково тумачење нема места, она остаје при том, да Амнер и Табес буду пограничке тачке. Грчка пак хоће пругу: од Санђорђија преко пута од Крфа, Мецово и Плими. Конференција не ће Врајилу званично саслушати, него он ће приватно код сила радити за грчко становиште.

Из свега тог види се, да се од конференције може човек многом надати, и у Берлину су врло хладни спрећу ње. Где Бисмарк лично није умешан, ту су Немци мирни. Признају пак, да је Аустро-Угарска врло заинтересована при развитку источних ствари, и одобравају хајмерлово становиште, које не да, да се од берлинског уговора начини трчалиште славољубивих или народносних тежња. Тако мисле и у виљелмовој улици.

Овдашњи дипломатски кругови тврдо се надају, да ће се црногорско питање пре грчког решити. Предлог, који стоји на расправи и којим се предлаже, да се Црна Гора накнади облашћу на Бојани и дулцињском луком, одобравају све силе. Да богме, да ће се право поморске полиције и надзора над Дулцињем осигурати уговором Аустро-Угарској, као год што је случај код Бара. Кад се ствар тако реши, арбанашка агитација нема места. —

Ма да Сабуров тек сутра у јутру амо долази, а Росел и Делонеј тек данас у вече очекују упутке од својих влада, и пак је одвећ жива дипломатска радњи, — јавља „Н. б. Тгбат". Брајила је јуче конферисао прво с кнезом Хоенлојем, после с Рослом, два ред је разговарао с Делонејем, посетио је гр. Сечења и конферисао са Сен-Вањером. Грчки заступници Рангаве и Брајила не само да раде, да се одлука о грчком питању донесе већином гласова, него једногласно, да Порта не би могла измаћи притиску одлуке сила и да се покаже, да ни једна велесила нема скривених намера. Грчки заступници мисле, да ће толико сигурније ту циљ постићи, јер је свак зловољан на Турску због одуговлачења а изговора њених, тако да Бисмарк не ће ни да дође на конференцију. Да би и пак једном био за једно са свима члановима конференције и да би се лично оријентовао о њиховом мишљењу, позвао их је на обед сутра после прве седнице.

— Међународна реформна комисија (од пре Источно-румилијска) конституисала се у Цариграду. Заступници великих сила у истој сложили се, да одлуке доносе већином гласова и да отоманском комисару, Асим-паши, даду председништво у комисији. Мисли се, да ће комисија најмање 12—14 недеља имати посла.

Разне белешке.

(Варварин.) У паришком листу „Конституционел" приповеда Грење ово: Велики кнез Константин посетио је једном двор цара Наполеона III. кад је овај био у највећој слави и царица Јевђенија запита га на балу, коју госпу држи да је најлепша на овоме балу. „Ваше Величанство, извините, одговори велики кнез, „ја сам варварин, ковак. Ја познајем само једну лепу жену, а то је — моја сопствена."

(Како се у Китају осуђује на смрт.) Познато је, да је кинески посланик на петроградском двору Чунг-Хов, осуђен на смрт у отачбини својој, што је закључио уговор између Русије и Кинеске, и да је та осуда и од кинеског цара потврђена. Али и том приликом поступају Кинези лагано и комотно, тако, да многи осуђени има још који месец да живи. Они држе, да је месец децембар најбоље доба да се изврши ексекуција. Тамнице у свим провинцијама напуњене су с таквим сужњима, а кад се година приближује измаку, прегледи министар правде њихов списак и превуче име оног, ког хоће да помилује. Тај се документ преда затим цару а он опет са своје стране, брише колико хоће. Кад децембар наступи, онда је тај фаталан списак у рукама гувернера разних провинција; сваки скупи своје сужње, извади документ, отвори га и прочита имена. Чије је име избрисано, дознаје сад тек, какве је среће, чије пак није, тог смакну без многе церемоније. За Европљана би то одуговлачење било несносно, али Кинези су флегматични, и пошто се већи део пардонира, нада се сваки милости.

(Пушкинова свечаност.) Из Москве пишу: „Пушкинов кип, дело петроградског уметника Опекушина, постављен је већ на подножје од гранита. Он представља песника у обичном оделу за шетњу, са плаштићем око рамена и округлим шеширићем у руци, место на интересантној и понешто сагнутој глави. Тако је Пушкин можда изгледао, али уметник га није монументално приказао. Кип ће бити откривен 4. т. м. после свечане службе божије, пошто се то ради царичине смрти није могло обавити 26. маја, на

тан, Србин касир, Срби матрози дочекаше нас српском добродошлицом на броду. Разгледасмо како нам је наш стари познаник у новоме руву удешен и урешен. Све је на њему ново и лепо као смишљено. У кориту су две чисте и лепе дворанице — а поврх њих воља ти је да ти ћарлија ветрић, разапета еу платна над галеријама за угодно седење. Точкови лепршнуше се као лабудова крила, и ми се за 15 минута створисмо у Каменици.

Уз пут загледах се у грозне винограде и помишљах, да ли ће се по њима на скоро нанизати кућа до куће као сенасти летњиковци? Док у мислима већ чујах весели кликот света по тому новоме боравишту, бијасмо већ у Каменици.

Доћи у Камемицу а не окусити чашу руменике — нит је било нит ће битисати.

У речи у којој бијасмо рећи ће ми један вајни Србин.

— Ти баш као да дође на „Каменици."

— Ја боме волијем кајзерову „Нимфу" већа је, лепша је, не љуља се тако, цена је једна а у стварима комоције своје ја сам козмополита, угађам само себи а другима што драго.

И ту се заметну сада препирка између мене и тога Србина. Ја брањах брод „Каменицу" и рекох:

„Ја се возим на српској лађи „Каменици" прво за то, што хоћу тиме да кажем газди јој Србину хвала, што нам је лане био на помоћи, што је заново локалне пловидбе. Да њега није било не би данас било те пловидбе. Недам рећи да је „Нимфа" лепша, јер ја волим већма пароброд од чепркала а лепоти наше „Каменице нема мане. Што рече да се српска лађа љуља — рећићу ти да она туђа сувише лупа и тандрче. А чудна ми љуљања! Љуља се свака лађа. Пођи о пештанском вашару у Пешту па кад дођеш у Пешту, па се укрца триста Чивута у лађу, љуља се и велика лађа. За то је лађа и мора се љуљати на таласу. Власт не даје олако ни једном броду да плови док се не увери да је сасвим сигуран — а ја читах у овлашћењу „Каменице" да је сјајно одржала пробу. То је мени доста. А коме смета што се лађа мало љуља, — тај се може сам помоћи.

— А како ће се помоћи? запиташе неки који слушаше радознало наш диспут.

— Ево како. Нека сваки коме смета то мало љуљање сиђе са крова доле у кабину — па сиђе ли се њих 30 до 40 сто одмах нема више љуљања. Паравно кад смо сви на крову корито је лађе празно па се мора мало и љуљати. Знате добро како нас је лане и капетан „Штауфа" молио да сиђемо неколицина увек доле.

— Ја опет остајем при своме — рече мој такмац.

— Што ти драго, од себичњака нико се никад није вајдио.

— Тако је! — пристаде друштво уза ме. Живела српска лађа „Каменица"! захори се у друштву.

— Још ко томе да ти приметим, да има и Несрба, који радо иду лађом „Каменицом", јер подупиру радије старије заслужно подузеће.

Мој такмац устаде и оде од стола, а ја не приметих да су га туђинци, за које се тако топло заузимао, и позвали у своју средину.

Лепа шетња у дивноме каменичкоме перивоју гођаше нам то вече врло пријатно.

Београд има свој Топчидер, Карловци своје Стражилово, Сомбор свој Перивој — а ми имамо своју каменичку башту, а уз њу сву Фрушку, а хвала српскоме труду и заузимању сталну, лаку, пријатну и јефтину возидбу на српској лађи у српски Срем!

—o—

80. песников рођендан. Службу ће служити наш учени митрополит Макарије, који ће се после ње на челу свећенства и у пратњи разних депутација упутити к споменику. Кип ће се одкрити уз свечано певање химне, коју ће певати 500 певача. За тим ће бити посвећен. Свечаности ће председавати одбор, ком стоји на челу олденбуршки принац Петар. Депутације ће послати сва државна свеучилишта, и варшавско, дорпатско и хелсингфорско, даље царски лицеј и царска православна школа у Петрограду, главни градови, све овдашње гимназије и школе, књижевна друштва у Русији и иноземству. Међу руским гостима очекује се Тургењев, међу талијанским Губернатис, који је већ више пута био у Русији; пријављени су и енглески и француски учењаци. Да ће тој свечаности присуствовати и песникова деца, то се само по себи разуме. Најстарији син јест пуковник и заповедник једне Хусарске пуковније. Други, Гргур, управља очевим добром. Најмлађа кћи, прекрасна грофица Наталија Александровна Меренберг, удовица генерала Дубелта, удата је, као што је познато, од 19. априла 1867. за насавског принца Николу".

(Колски пут,) што спаја Босну с Далмацијом, односно Ливно са Сињем, готов је. Пут је добро урађен.

(Гђца Антонијета Богдановићева,) наша сестра далматинка и уметна сликарка, изложила је ових дана у једној задарској књижари своју најновију слику, која приказује далматинку девојчицу у народном оделу. Задарски листови веле, да је то дело младе уметнице с уметног гледишта сваке хвале вредно. Ми додајемо да је још вредније, што је градиво из народног живота. Слава гђци Антонијети!

(Најбогатији људи на свету.) Најбогатији је човек на свету Американац Макеј. Пре 30 година дошао је из Ирске правих руку у Америку, те почео трговати. Десетак година касније пропао му је сав доста знаменити иметак, но он удари још одважније на пред. Сад има највеће сребрне руде на свом свету, које му носе на годину преко 30 милијуна форинти у злату. За њим долази одмах глава Ротшилда; он може нешто преко 20 милијуна форината на годину потрошити, да га глава не заболи, јер не би му се иметак ни за пару окрњио. Трећи је делија у том колу сенатор Јонес из Неваде, такођер у Америци, који има 10 милијуна у злату доходка, а четврти Енглез војвода Вестминстер са 8 милијуна на годину.

(Богословско-учитељска школа у Врањи) отвориће се почетком идуће школске године.

(Деца и цвеће.) У Лондону је ушло у обичај, да деца цвеће негују, које у одређене дане на одређено место на изложбу донесу, да похвалу и награду добију. На тај дан је врева и радост од деце, сва варош је узбуњена и свечаност ова излази сваке године све већа, силан свет се сломије, да види и да купи и да деци радост начини. А сада се и деца надмећу, ко ће шта лепше да изведе и изнесе и ко ће и код своје куће да лепшим цвећем накити прозоре. Тај је обичај за цело врло леп, како за естетичко васпитање, тако и за побуду на практични рад. Па вредно је да га и наши учитељи и учитељице по вароши и по сели прихвате, али да не остану код самог цвећа, него да постакну и подизање патуца воћака, за које је од неколико комада дасака лако начињен сандук као и за цвеће, па да буде и нама и нашој деци још више радовања. („Ш. л.")

(Хрватски хмељ.) Др. Драгутин Чех у Крижевцима истраживао је кроз три године дивљи хрватски хмељ особито погледом на његову употребивост за варење пива. Опширну и веома интересантну и важну расправу о том саопштио је он у „Раду југословенске академије знаности и уметности. Књига L". Као резултат својих покушаја изводи: да се хрватски дивљи хмељ сам за се не може употребити за варење пива, али да се врло добро може употребити као додатак племенитом хмељу, кад се узме на два дела племенитог хмеља један део дивљега. Особито много има у себи дивљи хмељ танина, те је због тог изврстан као бистрило зачине (Würze.) О том су се већ више пута осведочили и хрватски пивари. Кад су хтели за кратко време (каже се за 14 дана) да постигну са свим бистро пиво, употребили су за варење мало домаћег дивљег хмеља. У последње време почели су да купују дивљи хрватски хмељ већ и горњи пивари. Највиша је цена, која је до сад постигнута, 10 фор. за 50 кгр., али погледом на техничку његову вредност та је цена сувише мала и мора ће извесно да расте (50 крг. племенитог хмеља стају преко 150 фор.) Овај дивљи хмељ не налази се само у Хрватској, него га има скоро у свима нашим крајевима, код нас у Бачкој и у Банату по свима шанцевима, не треба изрично помињати економску корист, коју би наш народ могао имати од ове биљке, на коју до сад није нико навио, јер својства њена не беху како треба испитана. („Ш. л".)

Уредништву су достављене ове **нове књиге:**

— Од познатог и занимивог дела Сретена Л. Поповића **„Путовање по новој Србији"** изашла је накладом српске књижаре браће М. Поповића у Новоме Саду свеска четврта, у којој је писмо 12.—14., стр. 143—191. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду. Цена 20 новч. или ½ динара.

— **Социјализам и радничко питање.** С немачког од С. П. Б. (Бајаловића). Београд, штампарија задруге штампарских радника 1880. Стр. 88 на 16-ини.

— Познато велелепно дело на немачком језику, које смо више пута на овом месту поменули, — **„Дунав** од свог извора до ушћа" од Алекс. Ф. Хекша, довршено је. Уредништву је достављена св. 19—25. Те су свеске за нас без сумње најзанимивије, јер ту се говори о нама Србима, о српском Подунављу. Од слика, што су узете из топографије и етнографије оног дела, у ком ми живимо, напомињемо: Бабакај стене код Голупца (засебан картон), Шокци са Фрањина канала, Варадин, сремски свињари, Земун, Срби из милановачког округа, сељаци из београдске околине, српска народна војска, Голубац и др. Дело се само свршује у 24. св., оно остало, то је додатак, у ком се говори о постанку пароброда, склапању дунавског паробродског друштва и о најновијем пукрету на пољу подунавских ствари.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

САД БАШ ИЗАЂЕ

СЕДМА СВЕСКА ПЕВАНИЈЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА

и у тој свесци у наставку садржај је: Петефијев **„Витез Јован"** (свршетак), и Арањев **„Толдија", „Толдијина старост"** и **„Отма Мурањ-града"** (почетак.)

Пријатељима и поштовачима напредности песничке омиљеног нам Змај-Јована Јовановића нека је на знање, да је исти ове своје преводе за наше издање ово поправио а местимице и прерадио — које повеличава вредност књижевну тим и досад велеважним преводима песниковим.

Нек је на знање.

Са песником Змај-Јован Јовановићем удесисмо још накнадно уговор — и он нам по тим уступа: **све своје песме које је после првог с нама уговора спевао — и које још спевао буде, до свршетка ове своје Певаније, да изађу у овом нашем издању.**

Нежалећи трошка ни труда учинисмо ми и то, — ради што већег угледа књиге ове и особито ради што већих подпуности дела змајевих.

С тога излази у издању овом нашем и **Отма Мурањ-града,** без предходнога изпрва обећања са наше стране.

А певанија се штампа у 6000 еквемплара, ми се даклем надамо **од Срба родољуба и пријатеља своје књиге српске** — да ће вољно хтети оценити и уважити ово наше досада у Српству највеће подузеће књижарско — и особито очекујемо то од оног дела читалачке публике наше која с почетка слабо вере имаде да се и у Србаља може до краја извести и овако огромни рад књижарски, које доиста своме крају се примиче.

Нека је и овом приликом на знање: ко се год и од сада претплати на целокупна дела ова Змајева и напред нам пошље новац:

За обично издање ф. 4.— или за дивот-издање ф. 6.50.

добија врло лепе премије назначене у нашим огласима — и свеске му се шаљу поштом бесплатно.

У Новом Саду пред Духове 1880.

Српски књижари и књигоиздавци

Браћа М. Поповићи.

Јавна захвала.

Славном управном одбору „Матице Српске" у Новоме Саду, који је 64 комада „Српских Летописа нашој црквеној општини за књижницу јој поклонити изволео, изричемо најтоплију благодарност.

У Ривици 1. јуна 1880.

Ђорђе Босиљковић, перовођа — **Лука Ковачевић,** председник.

Петар Петковић, парох.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Петар и Ана Јовичић, грађани новосадски, приложили су нашој светој цркви једну велику и уметнички на платну лепо израђену икону „Свете Тројице" у златноме оквиру.

На томе штедроме дару изјављујемо обојима срдачну захвалност у име црквене општине.

У Ривици 1. јуна 1880.

Стеван Смиљанић, тутор. — **Лука Ковачевић,** председник.

Петар Петковић, парох.

ИЗЈАВА.

Долеподписани у име црквене општине адашевачке изјављујемо свима српско-православно црквеним општинама као и господи свештеницима: да смо са нашом наручбином од једне велике литије, што смо код господара Г. Георгијевића трговца из Новога Сада код златне диње наручили, подпуно задовољни и уједно свима нашим српско-православним црквеним општинама топло препоручујемо.

У Адашевци на Спасов-дан 1880.

К. Обрадовић, парох. — **С. Грбатинић,** црквени председник.

Т. Ђурић. — **Петар Радић,** бележник.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

...шев Будим-Пешта 2. јуна. Читаве прошле недеље не беше на овдашњој пијаци знатнијих а и трајнијих промена у житарској радњи, јер трговина читава поглавито од сада доста ограничене, скучене локалне потребе зависи. Цене су су према томе на старој мери одржале преко целе прошле недеље; као што томе ни отпочела недеље ни у којем правцу промене донела није.

Нема пак сумње да ће још у току ове недеље промене знатније бити; ако се посведочи да је лед последњи дана у некима пределима велике штете нанео.

Данас је жито јаче нуђено, но по што су и купци расположенији били то су цене готове робе непомичне остале; до чим је узанц-жито нешто и поскочило.

Готове робе продато је данас: жита потиска 77.2 к° по ф. 12.30, бачка 74.2° по ф. 11.90, бечкеречка 76.3 к° по ф. 12.25 све на три месеца.

Кукуруза стара по ф. 8. — зоби по ф. 7.40 за готово.

Цене узанц-робе стоје:

Жито за јесен ф. 10.40—10.45. Зоб за јесен ф. 6—605. Кукуруз за јуни ф. 7.80—7.85. Репица за авг. септ. ф. 13⅜—13½

Свима сродницима и пријатељима јављам, да ћу давати парастос моме неваборављеном супругу

Аци Гавриловићу

у грчкој цркви 7. (19.) јуна у Бечу.

У Бечу **Софија Гавриловић,** удова.

ИСПРАВАК.

У броју 81. „Заставе" у писму богослова из Карловаца изостала је на крају примедба: „Никола Лемајић и Петар Микић оба из IV. године нису потписани."

ПОЗИВАМ

г. Д..... Т..... из Митровице да свој дуг најдуже за 8 дана измири, иначе бићу принужден цело име на јавност изнети.

Стеван С. Дробац, трговац из Рајева села.

Нови Сад, јуна 1880.

П. н.

Својевољно новосадско грађанско ватрогасно друштво слави 17. (29.) јуна 1880.

осмогоднњи дан свог опстанка

у варошкој (футошкој) шуми, на што се најучтивије позивају сви почасни и потпомагачи чланови, грађанске и војничке власти, задруге и грађанство Новога Сада, Петроварадина и околине.

Они п. н. гости, који мисле учествовати на

ОБЕДУ

што ће бити у 1 сах. у по дне, добијају карте по 2 фор. од особе код господе браће Вагнера до 15. (27.) јуна о. г.

Приређивачки одбор.

Ред пловидбе

путничких пароброда од 21. априла почињући, до даље наредбе.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН:** сваки дан изузимајући уторник, у ½5 сата по подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ** средом и недељом у ½5 сати по подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ-ГАЛАЦ и РУШЧУК-КОСТОЛИ:** понедељником, четвртком, и суботом у ½5 сати по подне.

од **Новог Сада** у **ПЕШТУ:** сваки дан изузимајући петак у ½11 сати пре подне.

Отправништво.

Курс бечке берзе 5. (17.) јуна.

5% металица	73.70
5% народног зајма	73.95
Аустријска златна рента	89.50
Угарска златна рента	111.10
Државни зајам од 1860.	132.50
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.52
Наполеондори	9.31
Немачке марке	57.55

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско звање у основној пучкој школи лесковачкој са предавајућим српским и мађарским језиком овим се отвара стечај.

Са овим местом скопчане су следеће доходарина за учитеља.

1. Годишња плата од 300 фор. а. вред.
2. 12. кубичних метара дрва за гориво.
3. Уредни стан са баштом.

Надтицатели који ово звање добити желе имаду доказати.

1.) Године старости и вероисповест.

2.) Способност о свршеним наукама.

3.) О школско предавајућој способности.

4.) Колико језика 'говори, и

5.) До сада одправљања звања.

Своје са прописаном биљегом уредно сачињене и на високо краљевско угарско министарство богочасти и јавне наставе штилизиране молбенице имају потражиоци до 15. јула ове године по рим. кал. славном управном одбору крашовске жупаније у Лугошу поднети.

Додаје се и на знање да изабрани учитељ мора по обреду грчко оријенталне српске вероисповеди потребне дужности певца у светој цркви обављати, а и школску децу такође у певању црквеном и народном учити.

Даље све закашњене и неподпуно садржане молбенице неће се у призрење узети.

Из седнице школског одбора у Лесковици дана 1. јунија по рим. календару 1880.

ЈАША ПОПОВИЋ кнез и школски председник.

3—3

Спецерајска трговина Д. Јоанновића сина у Земуну

потребује једног помоћника и шегрта.

2 3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место, овим се отвара у Чоки. Плата је годишња за учитеља у готовом новцу 200 фор. а. в. три лапца добре ораће земље, за коју учитељ порез, плаћа, 20 пожунаца жита, 20 пож. јечма ил кукуруза, од великог погреба 1 фор. а од малог 50 нов: гди позван буде.

Осим школског предмета, учитељ је дужан и цркви при обичним богослужењем појати, у том децу сходно обучавати.

Приправници који се за то звање способним и задовољним осећају нека своје доказе до 20. јулија о. г. кад ће се и избор обављати овоместном школском одбору писмено или боље равнања ради лично доставити пожуре се.

У Чоки 28. маја 1880.

РАДИВОЈ ЈОЈКОГИЋ, шк. управитељ. — ГЕРАСИМ ТЕОДОРОВИЋ, шк. одбора председник.

2—3

ЧУДО ЈЕФТИНО.

Може се добити на цео комад разног цуга, штруфне и филца испод фабричне цене и то само код

С. Лукачека,

1—3 **Нови Сад, плава мачка.**

Оглас.

Земљу салашку на сентомашком атару „Шоврањ" од 97 катастрални јутара, дајем под закуп. Условија и цена закупна дознати може се код мене у Новоме Саду.

Перса удова Сарачевић

3—3 лебарска улица бр. 1424.

ВЕШТАЧКЕ ЉУДСКЕ ОЧИ.

Произвађач г. А. БЕРКОВИЋ

из Беча (Stefansplatz 6.)

приспеће у Нови Сад са богатим прибором таких очију, које су на свима факултетима као изврстне припознате. Задржаваће се само 4. и 5. јула по рим. у гостион и „царице Јелисавете."

Ове вештачке очи природне у мицању и изразу лако се и без бола умећу, дуго трају и нису скупе. 1—3

Позив на учествовање

Основали смо велику contremine-консорцију са

угарск. златном рентом

(Speculation à la baisse) где сваки по вољи учествовати може. За сваки номинални 1000 фор. угарске златне ренте сматрамо своту од прилике 40 ф. у готовом или у папирима од вредности за довољно; за провизију и courtage рачунамо само 50 н. на 1000 ф. (код те спекулације нема никакви други трошкова). Сваки удео посебно се уређује. Поближе обавештаје и опширније разлагање ове спекулације, њезин ток, време почетка, и закључка садржава уводни чланак „угарска златна рента" у бр. 5. „Leitha" часопис за народно привредне интересе, који се поред захтеваног обавештаја — франко и бадава — шаље.

Наручбине за ц. кр. берзу

за све врсте спекулације

тачно и дискретно уз врло умерену провизију 3—10

Bankhaus „Leita" Wien Heidenschuss 1.

За сваку газдарицу неопходно нужно!

цес. краљ. привилегисани

ПРАШАК ЗА ПЕЦИВО

прве аустријске творнице прашкова за пециво

од Carl Russ & Comp.

Wien, I. Bez. Weihburggasse 21.

Наш прашак за пециво (издашни или суви квасац) подпуно замењује ма какав други квасац. Не квари се никад, може се дакле на прибору држати, даје пециву финији укус покрај уштеде у јајима и масти, успоставља брзо и једнако рашћење теста боље него најбољи квасац, уштеђује много времена, јер се немора чекати да тесто узкисне, шта више ни код уштипака, и неможе никад надимање да проузрокује. — У паклицама по 5, 20 и 50 пов. Упозорује се на потварине, које никакве вредности немају.

Препродавци добијају умерен рабат. 8—12

КАСЕ

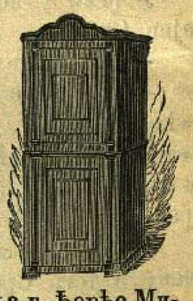

по најновијој американској системи, сигурне од ватре и похаре из фабрике

ФЕЛИКСА БЛАЖИЧЕКА

У БЕЧУ

у солидности и каквоћи израде не уступају ни једној до сада познатој фабрици, а у цени знатно јефтиније.

Наручбине прима и отправља г. Ђорђе Милићевић, трговац у Бечу, Lazenhof, код кога се могу мустре видити и цене сазнати. 2—

РАСПРОДАЈА.

Због препуњено великог стоваришта летњих мушких, женских и дечијих хаљина, одважио сам се сву ову робу **далеко испод производне цене распродати.** С тога је у интересу сваког купца о истинитости овог уверити се у трговини

Мориц Бауера,

3—6 у Новоме Саду, главна улица бр. 857. до златне звезде

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић.

Српска народна задружна штампарија.